Pjūvyje duobės nuožulniais šlaitais ir pusapvaliu dugnu. Jų dugnas pasiektas apie 1,3–1,8 m gylyje nuo esamo paviršiaus, duobėse rasta XVI–XVIII a. daugiausia buitinės keramikos, pavienių suverstų akmenų.

Išilgai Merkinės gatvės fiksuotas griovelis su stulpaduobėmis, kurios, spėjama, žymi sklypo tvoros liekanas.

Didžioji dalis kultūriniame sluoksnyje ir duobėse aptiktos keramikos sudaro XVII–XVIII a. neglazūruotų puodų fragmentai, kurių dalis puošta negiliomis horizontaliomis linijomis, bangele. Dalis šios grupės indų prastos kokybės, greičiausiai gaminta vietoje. Santykinai mažiau rasta glazūruotos keramikos – žalios ir rudos glazūros puodų, puodelių, lėkščių, keptuvės fragmentų. Aptikta nedaug dubeninių ir XVII–XVIII a. plokštinių koklių fragmentų. Visose ploto atkarpose rasta didelių molio tinko gabalų, kuriuo buvo apdrėbti sklype stovėję statiniai. Dalis sluoksnyje ir duobėse aptiktų indų ir molio tinko buvo apdegę ir deformuoti dėl karščio, t. y. greičiausiai išmesta po gaisrų. Tai patvirtintų istorinę informaciją apie pirmajame Alytuje XVII–XVIII a. nuolat vykusius gaisrus. Taigi, remiantis tyrimų duomenimis, sklype XVI–XVIII a. vykusi intensyvi žmogaus veikla, prie Merkinės gatvės stovėję mediniai statiniai.

Merkinės St. 9–2

In 2019, an excavation: one 1 m x 38.2 m, was conducted on the plot at Merkinės St. 9-2, Alytus (Fig. 1). A layer with rare 17th–19th-century ceramic finds was recorded away from the street in the N part of the plot. Extensive domestic activity probably occurred at this site where an orchard or a garden had existed. Sterile soil was reached at a depth of 40–50 cm. Two pits with sparse 17th–18th-century ceramic finds were discovered (Figs. 2, 3). Closer to Merkinės Street in the E and S parts of the plot, the excavated cultural layer was rich. It had been partially destroyed in the 20th century during various earthworks. On the plot's E edge the cultural layer had been dug up to a depth of up to 40–50 cm, but in the S part it had survived better. Under the 20th-century layers, from a depth of 20–30 cm lay a horizon of 17th–19th-century layers. Sunken structures were encountered in the sterile soil of the plot's E and S parts. The investigation recorded post holes and household rubbish pits (Fig. 4) with abundant 16th–18th-century household and structural ceramics finds and a spindle (Figs. 5, 6), various pits, and the possible contours of the plot's fence beside Merkinės Street. Thus intense domestic activity occurred on the plot in the 17th–18th centuries, wooden buildings stood there, and in the N part of the plot, at a distance from the street, there was an orchard or garden.

BIRŽAI

Karolis Duderis

Biržų senamiesčio tyrimai

2019 m. Biržuose, projektuojamų miesto viešųjų erdvių teritorijoje, J. Bielinio g. 1B, Birutės ir J. Radvilos gatvėse, J. Janonio aikštėje ir skersgatvyje atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai, kurių metu ištirta 12 perkasų,14 šurfų, bendras 148 m^2 dydžio plotas. Anksčiau archeologiniai tyrimai vykdyti tik J. Janonio aikštės gretimybėje, taip pat iki šiol nebuvo aiški tiksli 1853 m. statytos, 1961 m. nugriautos evangelikų liuteronų bažnyčios vieta.

Buvusios Biržų miesto estrados teritorijoje, J. Bielinio g. 1B sklype ir greta jo tirtų perkasų vietose archeologiniu požiūriu vertingas kultūrinis sluoksnis bei stipriai apardyto pastato

pamatų fragmentas fiksuotas perkasoje 10. Pamatiniai akmenys atidengti 30 cm gylyje. ŠR–PV kryptimis akmenų konstrukcija buvo 2,2 m ilgio, o ŠV–PR kryptimis siekė 2,7 m. Geriausiai išlikusios pamatinės dalies plotis siekė 80 cm. Pagal aptiktus negausius radinius (keletas plokštinių augaliniu ornamentu puoštų koklių, buitinės keramikos fragmentų) pamatą galima priskirti XVI a. pabaigai – XVII a. I pusei. Perkasų 2, 6 ir 9 vietoje 35–50 cm gylyje fiksuotas 20–60 cm storio pilkai rudos spalvos žemės sluoksnis (datuojamas XVII–XVIII a.). Likusiose perkasose (1, 3–5, 7–8) fiksuotas XX a. II pusės supiltinis permaišyto grunto sluoksnis, suformuotas statant miesto estradą. Tikėtina, jog visa teritorija nuo Reformatų gatvės R pusės iki sklypo V dalies (perkasos 2, 6, 9) buvo nustumdyta iki įžemio.

J. Janonio aikštės vietoje, perkasose 10–11, 70–90 cm gylyje atidengti 1853 m. statytos evangelikų liuteronų bažnyčios ŠR ir PV pamatų kampai (1 pav.). Perkasoje 10, 1,1 m gylyje po bažnyčios pamatais fiksuotas XVII–XIX a. I pusės palaidojimo fragmentas, o 1,6 m gylyje atidengtas XIX a. viduriu – XIX a. II puse datuojamas kapas. Kapo duobės užpilde aptikta XVII a. radinių: Jono Kazimiero (1648–1668) 1667 m. kaldintas šeštokas (2 pav.), Žygimanto Vazos (1588–1632) 1622 m. kaldintas trigrašis, labai prastai išlikęs 166(?) m. Jono Kazimiero šilingas. Taip pat rastas žalvarinis piniginės apkalėlis, žalvarinių adatėlių apvaliomis galvutėmis, tekstilės fragmentas. Permaišytuose gruntuose rasti XVII a. radiniai ir kaulai – tai buvusių evangelikų liuteronų šventoriaus kapinių, datuojamų nuo XVII a. I pusės, palikimas.

Šurfuose 7, 9, 11, tirtuose J. Janonio aikštės R pusėje, 30–80 cm gylyje atidengtas buvusios Rinkos aikštės grindinio fragmentas, datuojamas XIX a. II puse – XX a. I puse. Šurfe 12, 1,4 m gylyje fiksuotas akmeninio pamato fragmentas, priskirtinas XIX a. II pusei – XX a. I pusei. Aikštės Š, ŠV pusėje tirtuose šurfuose 5–6 fiksuoti tik vėlyvi, t. y. veikiausiai XX a. II pusės, permaišyti grunto sluoksniai. Šurfuose 8, 10, 1–1,4 m gylyje atidengtas 60 cm storio kultūrinio sluoksnio horizontas, priskirtinas XVII–XVIII a. Šurfuose 13–14 fiksuotas 75–90 cm storio XX a. II pusės supiltinis sluoksnis, po kuriuo atidengti XVII–XIX a. vidurio kultūrinio sluoksnio horizontai.



1 pav. Perkasoje 11, 90 cm gylyje atidengtas bažnyčios PV kampas. K. Duderio nuotr.

Fig. 1. The SW corner of the church unearthed at a depth of 90 cm in trench 11



2 pav. Perkasoje 11 rastas Jono Kazimiero 1667 m. šeštokas. K. Duderio nuotr.

Fig. 2. A John II Casimir 1667 sixgroat discovered in trench 11

0 2 cm

The investigation of Biržai Old Town

In 2019, trenches and test pits totalling 148 m^2 were excavated in Biržai Old Town. A foundation fragment of late 16th – first half of

a 17th-century building was unearthed at the SE corner of the plot at J. Bielinio St. 1B, where the city's performance stage had been erected in the Soviet era. The site of the Evangelical Lutheran church, which was erected 1853 and demolished in 1961, was precisely determined within J. Janonio Square (Fig. 1). The burials of individuals, who had died during the mid – second half of the 19th century and prior to the mid-19th century, were also discovered at this location. 17th-century finds (Fig. 2) and bones from earlier destroyed burials were found in the mixed soil of the former churchyard cemetery, which existed from the first half of the 17th century.

KAUNAS

Algirdas Kalinauskas,
Olegas Fediajevas

Puodžių gatvė 12

2019 m. atlikti archeologiniai tyrimai Kauno senamiestyje (UK 20171), sklype Puodžių g. 12A, naujo namo statybos vietoje. Iki įžemio lygio ištirtos 6 perkasos ir 2 šurfai, bendras 92,75 m^2 dydžio plotas, žvalgyta apie 100 m^2 dydžio teritorija. Sklypas yra senamiesčio PR dalyje, 26 kvartale, ribojamame Karaliaus Mindaugo prospekto ir Druskininkų–Puodžių–Smalininkų gatvių. Šiame nuo XV a. apgyvendintame kvartale būta daug smulkių sklypelių, kurių gyventojai vertėsi odos apdirbimu – kvartalą iš Š ribojanti Puodžių gatvė seniau vadinta Odminių gatve (*ulica Garbarska*). XVII a. pradžioje 26 kvartalo Š dalyje buvo gyvenamieji pastatai, o P – daržai. Nuo mūrinės miesto sienos, pastatytos XVII a. pradžioje, jį skyrė dar du kvartalai. Senieji aktai nurodo, kad ši miesto dalis ypač nukentėjo 1655–1661 m. karo su Maskva metu – juose minima daug tuščių sklypų prie „Garbarskos" gatvės. XVIII a. pradžioje juos supirko iš Vilniaus atvykę basieji karmelitai. 1716 m. jie gavo fundaciją įsikūrimui ir bažnyčios statybai. Apie 1720 m. kvartalo P dalyje buvo pastatyta mūrinė Šv. Teresės ir Šv. Elijaus bažnyčia, nedidelis medinis vienuolynas, bažnyčios šventoriuje įrengtos kapinės, o likusi teritorijos dalis naudota daržams. Augant miestui, magistratas stengėsi atsiimti anksčiau jam priklausiusį kvartalą. 1772 m., tarpininkaujant karaliui Stanislovui Augustui (1763–1795), karmelitai išsižadėjo savo valdos. 1777 m. kvartalas parduotas pirkliui Mykolui Skačkauskui. Skačkauskai valdė šią teritoriją iki XIX a. vidurio. Jie pastatė didelį medinį svirną į Š nuo bažnyčios ir keletą sandėlių prie Druskininkų gatvės. XIX a. II pusėje kvartalo teritorija naujai suskirstyta sklypais, nugriauta apleista bažnyčia, o per kvartalo P dalį išvesta nauja gatvė – dabartinis Karaliaus Mindaugo prospektas. Ištisinis perimetrinis gatvių užstatymas šioje Kauno dalyje susiformavo tik XIX a. pabaigoje. Tuomet kvartale atlikti ir didesnės apimties paviršiaus niveliavimo, grindimo akmenimis darbai. XX a. pradžioje pastatyti spirito varyklos ir mielių gamybos pastatai, tarybiniu laikotarpiu priklausę alaus gamyklai „Ragutis".

Nedidelis sklypas Puodžių g. 12A suformuotas naujo namo statybai. Š pusėje jis ribojasi su Puodžių gatve, R – su 1892–1913 m. pastatytu mūriniu vienaukščiu pastatu Puodžių g. 12. Šis galu orientuotas į gatvę, o jo vaizdas beveik nepakito iki šių dienų. 1903 m. inventorinio plano eksplikacijoje nurodoma, kad pastato Š dalis gyvenama, o P įrengtas sandėlis su rūsiu. 2002 m. ir namo Š dalyje įrengtas rūsys. Jo vietoje 2020 m. ištirtas 43 m^2 dydžio plotas (A. Vaškelis), kuriame fiksuotas 1–1,2 m storio kultūrinis sluoksnis su 45–50 cm storio apatiniu